

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برنامه زیر نظام
تأمین و تخصیص منابع مالی
نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
(غیر مصوب)

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۵
فصل اول	۷
مبانی نظری و کلیات	۷
تعریف و قلمرو	۸
وظایف:	۹
اصول	۱۰
رویکردها	۱۲
چالش‌ها	۱۳
چرخش‌های تحول آفرین:	۱۳
فصل دوم	۱۴
چشم انداز، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها	۱۴
چشم انداز:	۱۵
اهداف	۱۵
سیاست‌های اجرایی	۱۶
اقدامات اساسی	۱۶
برنامه‌ها	۲۵
استلزامات	۲۹

مقدمه:

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، در پاسخ به نیازهای زمان و مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی برای دستیابی به آموزش و پرورش در تراز جمهوری اسلامی ایران، تدوین و تصویب شده است.

این سند تحول آفرین درصدد است با بازخوانی و بازتولید تمام مؤلفه‌ها و عوامل آشکار و پنهان نظام تعلیم و تربیت، اعم از مبانی نظری و فلسفی، اهداف، اصول، رویکردها، روش‌ها و ... زمینه تربیت آگاهانه و آزادانه، نسلی مؤمن، خلاق، فعال، بانشاط، شایسته و وفادار به ارزش‌های ایرانی اسلامی را متناسب با تحولات محیطی و نیازهای زمان، تا رسیدن به مراتبی از حیات طیبه فراهم آورد. انجام این رسالت خطیر، از منظر سازمانی، نیازمند آموزش و پرورش باکیفیت، چابک، کارآمد و اثربخش، مشارکت‌جو و رقابت‌پذیر و برخوردار از فناوری‌های نوین و بهره‌مند از آخرین یافته‌های علمی و پژوهشی می‌باشد و سند تحول بنیادین، منادی چنین نهاد فرهنگی - تربیتی و تحقق بخش تحولات اساسی و همه جانبه در نظام آموزش و پرورش کشور در افق ۱۴۰۴ است.

در سند تحول بنیادین، نظام آموزش و پرورش به شش زیرنظام تقسیم شده است که عبارتند از:

- ۱- برنامه درسی
- ۲- تربیت معلم و تأمین منابع انسانی
- ۳- تأمین و تخصیص منابع مالی
- ۴- راهبری و مدیریت
- ۵- پژوهش و ارزشیابی
- ۶- تأمین فضا، تجهیزات و فناوری

برنامه زیرنظام‌ها، بخش‌های اساسی در پشتیبانی از جریان تعلیم و تربیت برای تحقق اهداف و وظایف نظام آموزش و پرورش می‌باشد و اجرای دقیق و عملکرد مناسب آن، تمام مؤلفه‌های نظام تعلیم و تربیت را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. در این برنامه‌ها، دلالت‌های نظری و عملی سند تحول در هر یک از زیرنظام‌ها و حوزه‌ها، تبیین و تدوین شده است و مبنای برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجرایی قرار خواهد گرفت.

براساس مفاد فصل هشتم سند تحول بنیادین، مصوب شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی، برنامه زیرنظام‌ها باید توسط وزارت آموزش و پرورش تدوین و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برسد. خوشبختانه این کار بزرگ با مشارکت معاونت‌ها و واحدهای ستادی و استانی آموزش و پرورش انجام شد و در دستور کار شورا قرار گرفت.

فصل اول: مبانی نظری و کلیات

زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی از جمله زیرنظام‌های ششگانه است که مسئولیت تأمین منابع مالی از راه‌های متنوع و تخصیص آن برای تدوین و اجرای برنامه‌های درسی و تربیتی، تأمین فضای تربیتی و اداری، بکارگیری مربیان، تهیه تجهیزات، فناوری و کتاب‌های درسی و کمک درسی، پژوهش و ارزشیابی و راهبری و مدیریت تربیتی و اداره امور مدارس در نظام تربیت رسمی عمومی را به عهده دارد. علاوه بر این زیرنظام مسئول ساماندهی چگونگی بخرج گرفتن منابع تخصیص یافته است که بر عملیات مالی و نگهداری حساب‌ها و نظارت بر آنها متمرکز است.

مبانی مورد نیاز برای تدوین برنامه این زیرنظام، بر گرفته از مبانی نظری سند تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی «ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» ابلاغ شده از سوی مقام رهبری، اسناد بالا دستی مربوط به ویژه قانون اساسی، سند چشم‌انداز بیست‌ساله، قوانین توسعه‌ای کشور، نقشه جامع علمی کشور، مستندات و گزارش‌های کمیته‌های سه‌گانه مطالعاتی (مطالعات نظری، مطالعات مؤلفه‌های اصلی آموزش و پرورش و مطالعات محیطی) گزارش‌های کارشناسی مرتبط با موضوع تحلیل محیطی وزارت آموزش و پرورش، یافته‌های علمی و پژوهشی مستخرج از مقالات علمی - پژوهشی و کتب معتبر، تجارب جهانی در زمینه تحول در آموزش و پرورش و نظریه‌های مطرح در حوزه اقتصاد و مالیه آموزش و پرورش، می‌باشد.

درمبانی نظری به ترتیب تعریف و قلمرو زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی، مبانی زیرنظام، وظایف، اصول، رویکردها، چالش‌ها و چرخش‌های تحول آفرین ارائه شده‌اند. مبانی نظری به معرفی اجمالی پشتوانه نظری برنامه اختصاص دارد. وظایف زیرنظام ترکیبی از گزاره‌های معطوف به بیان دستاوردهای مطلوب زیر نظام است. اصول، قواعد تجویزی کلی هستند که در جهت بیان چگونگی تحقق وظایف زیر نظام به مثابه معیار و راهنمای عمل کارگزاران قرار می‌گیرند. این اصول با توجه به مبانی دینی،



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

فلسفی و علمی و اصول مندرج در فلسفه تربیت و فلسفه تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران و همچنین خصوصیات زیرنظام مربوط وضع شده‌اند. به سخن دیگر محدوده این اصول چهار چوب عمل هر زیرنظام را در برمی‌گیرد.

فصل دوم : چشم انداز، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها

در تدوین برنامه زیرنظام‌ها، با مفروض گرفتن مراحل قبل، نقطه آغاز و عزیمت، راهکارهای مصوب در نظر گرفته شده‌است. لذا از مجموعه ۱۳۱ راهکار سند، تعداد ۱۱ راهکار به طور مستقیم و سایر راهکارها به صورت غیرمستقیم به برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی مرتبط تشخیص داده شده که برای آنها تعداد ۴۵ برنامه پیش‌بینی شده‌است. نکته قابل تأمل آنست که این زیرنظام تأمین‌کننده منابع مالی پنج زیرنظام دیگر است و امکان اجرای برنامه سایر زیرنظام‌ها را فراهم می‌آورد لذا در تدوین برنامه و اقدامات اساسی به این وابستگی توجه شده‌است.

مهدی نوید

دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش

فصل اول

مبانی نظری و کلیّات

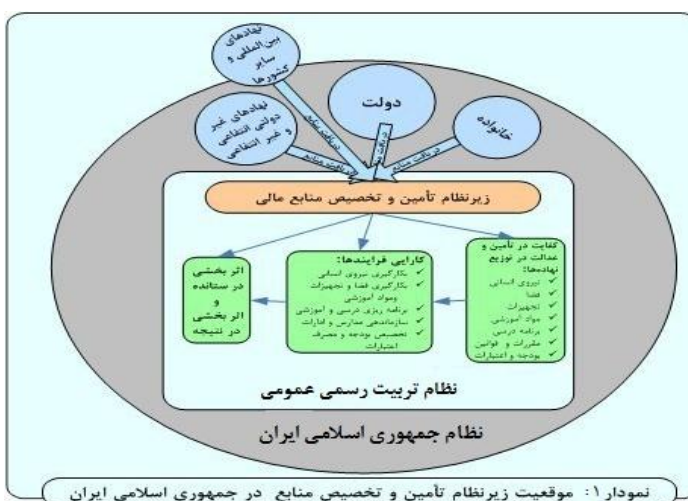
برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

تعریف و قلمرو

زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی، مسئولیت تأمین منابع مالی مورد نیاز نظام تربیت رسمی عمومی از راه‌های متنوع را بر عهده دارد و با تخصیص منابع مالی، زمینه تدوین و اجرای برنامه‌های تربیتی و درسی، تأمین فضای تربیتی و اداری، بکارگیری مربیان، تهیه تجهیزات، فن‌آوری و کتاب‌های درسی و کمک درسی، پژوهش و ارزشیابی، راهبری و مدیریت تربیتی و اداره امور مدارس در نظام تربیت رسمی عمومی فراهم می‌آورد. افزون بر آن، زیرنظام مسئول ساماندهی چگونگی خرج گرفتن منابع تخصیص یافته است که بر عملیات مالی و نگهداری حساب‌ها و نظارت بر آن‌ها متمرکز است. این زیرنظام، ضمن آن که خود یک سیستم (یا زیرسیستم) مستقل بشمار می‌آید، به لحاظ ماهیت سیاست‌پذیری خود، جزیی از نظام تربیت رسمی عمومی است و با زیرنظام راهبری و مدیریت تربیتی، که مهم‌ترین وظیفه آن سیاست‌گذاری است، ارتباط تنگاتنگ دارد.

ماهیت دوگانه وظایف این زیرنظام، موجب می‌شود که عملکرد آن، از یک سو، بطور مستقیم و مؤثر بر عملکرد دیگر اجزای نظام تربیت رسمی عمومی تأثیرگذار و حتی، در صورت بروز نارسایی در عملکرد آن، فعالیت‌های زیرنظام‌های دیگر را از هدف‌های مورد نظر منحرف کرده و یا جریان تحقق آن‌ها را مختل کند، و از سوی دیگر بر روابط دولت، نهاد خانواده، رسانه و نهادهای سازمان‌های غیردولتی (عمومی، انتفاعی و غیرانتفاعی) با نظام تربیت رسمی عمومی تأثیر گذارد.

نقش این زیرنظام در روابط میان سه رکن دولت، نهادهای غیردولتی و نهاد خانواده با نظام تربیت رسمی عمومی و عملکرد آن در نمودار ۱ نشان داده شده است. سه رکن مذکور، به همراه نهادهای بین‌المللی و خارجی (به شکل کمک‌های بلاعوض، وام، سرمایه‌گذاری)، از طریق این زیرنظام در تأمین منابع مالی برای فعالیت‌های نظام تربیت رسمی عمومی مشارکت دارند و این زیرنظام با تأمین نهادهای (درون داده‌های) مالی در حد کفایت و با بکارگیری سازو کارهای تخصیص، حصول به‌کارایی فرایندها را در حد مطلوب تسهیل کرده و در نهایت به افزایش اثربخشی در ستانده‌ها و نتیجه‌های نظام تربیت رسمی عمومی کمک می‌کند.



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

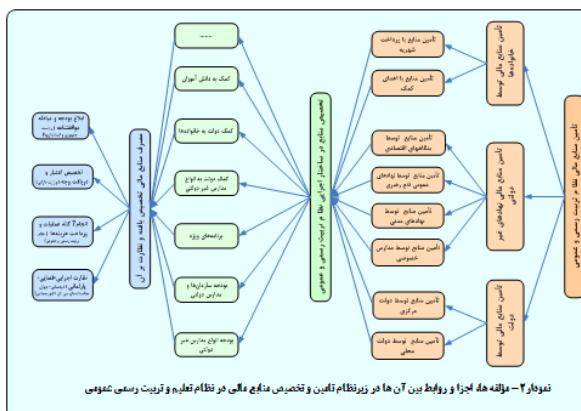
وظایف:

زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی، دارای سه مؤلفه “تأمین منابع مالی”، “تخصیص منابع مالی” و “مصرف منابع مالی” برای نظام تربیت رسمی عمومی کشور است.

- وظیفه مؤلفه تأمین منابع مالی آن است که برای تحقق هدف‌های نظام تربیت رسمی عمومی، با رعایت سه ویژگی کارآمدی، عادلانه و متناسب بودن، منابع مالی را در حد کفایت تأمین کرده و در اختیار آن نظام قرارداد.
- وظیفه مؤلفه تخصیص منابع مالی آن است که سازوکار لازم برای تخصیص منابع میان واحدهای تربیتی، نواحی یا مناطق، انواع تربیت، مراحل تربیت و انواع برنامه‌ها و سیاست‌های حاکم بر آنها را به‌ترتیبی فراهم آورد که کارایی (درونی و بیرونی) را بیشینه و برابری در دسترسی به امکانات تربیتی و عدالت در دستیابی به کیفیت مناسب تربیت را به بهترین وجه ممکن محقق سازد. شرط تحقق این وظیفه، تأمین نیازهای تربیتی در حد کفایت می‌باشد.
- وظیفه مؤلفه مصرف بهینه منابع مالی و نظارت بر آن مشتمل است بر تنظیم بودجه، اجرای بودجه و نظارت بر فرایند عملیات مالی، و نگهداری حساب‌های مالی متناسب با داده‌های مورد نیاز در سیاست‌گذاری‌های تربیتی و مالی با رعایت دقت، سرعت و صحت در عملیات مالی است بطوری که کارایی درونی نظام تربیت رسمی عمومی را بیشینه سازد.

عناصر و اجزای زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی در نمودار ۲ نشان داده شده است. عنصر اول، تأمین منابع مالی است که توسط سه رکن خانواده، دولت و نهادهای غیردولتی و با سازوکارهای هشت‌گانه مندرج در نمودار صورت می‌پذیرد. عنصر دوم تخصیص منابع در ساختار اجرایی نظام تربیت رسمی عمومی است که از طریق سازوکارهای ششگانه ترسیم شده در نمودار مشخص شده‌است. و عنصر سوم مصرف منابع اختصاص یافته و نظارت بر آن است.

با توجه به توضیحات بالا، از نگاه تحلیل سیستم‌ها، مؤلفه‌های این زیرنظام، ضمن آن که خود یک سیستم (یا زیرسیستم) مستقل به‌شمار می‌آید، به لحاظ ماهیت سیاست‌پذیری خود، جزئی از زیرنظام رهبری و مدیریت نظام تربیت رسمی عمومی نیز، که مهم‌ترین وظیفه آن سیاست‌گذاری است، محسوب می‌شوند.



اصول

■ اصول مؤلفه تأمین منابع مالی

- ۱- **ضمانت تأمین منابع مالی:** استفاده از درآمد نفت به عنوان یک منبع بین نسلی و منبع پایدار، برای توسعه انسانی و ارتقا کیفیت تربیت دارای اولویت می باشد لذا تدوین و تصویب سیاست های کلان تخصیص منابع به امور تربیت لازم است تصویب و به دولت و مجلس ابلاغ شود. با اتخاذ این شیوه تضمین می شود که منابع اختصاص یافته به تربیت، با رعایت شرایط و مقتضیات حاکم بر کشور و با حفظ ارزش واقعی پول ملی، متناسب با نیازها تأمین شده و از ثبات برخوردار شود. حد کفایت منابع مالی، براساس استانداردهای نظام تربیت رسمی عمومی و متناسب با سطح توسعه و امکانات کشور برای دوره های پنج ساله، در سیاست های کلی برنامه های توسعه کشور تعیین خواهد شد.
- ۲- **صیانت از کیفیت تربیت:** مأموریت اصلی نهادهای حاکمیتی سیاست گذار و ناظر بر عملکرد نظام تربیت رسمی عمومی، مانند شورای عالی تربیت، برعهده گرفتن وظایف حکومتی و فرادولتی و عامل ابلاغ رسالت و خواسته های ملت به نظام تربیت رسمی عمومی در راستای تأمین اصول و الزام های رفتار بین نسلی و صیانت از کیفیت تربیت و رعایت حقوق هویت های فردی در زمینه تربیت رسمی عمومی، و متقابلاً، حصول اطمینان از کفایت منابع تخصیص یافته به این نظام است.
- ۳- **ضرورت ایجاد تحول در نقش دولت اسلامی (حاکمیت):** دولت اسلامی (حاکمیت) تأمین کننده اصلی منابع مالی تربیت رسمی عمومی است. در کیفیت ایفای این نقش، دو تحول اساسی باید در آینده صورت پذیرد: نخست درگیر شدن شهرداری ها و استانداری ها در مسایل تربیت رسمی عمومی (بویژه مسایل مالی) است و دوم ایجاد تحول در کیفیت دخالت دولت مرکزی و تغییر آن از تأمین کننده صرف منابع مالی به تأمین و هدایت کننده مؤثر منابع حاصل با استفاده از ابزارهای مالی و بودجه ای است.
- ۴- **تأمین نیازهای تربیتی افراد متناسب با اصل ۳۰ قانون اساسی:** بر مبنای این اصل، حاکمیت مکلف است تربیت رسمی عمومی رایگان را برای آحاد ایرانیان تا پایان دوره متوسطه تربیت ارائه نماید. با توجه به گستردگی، و بلکه نامحدود بودن ابعاد تربیت رسمی عمومی و (بویژه از لحاظ کیفیت و گستره تربیت رسمی عمومی) و ضرورت مشارکت ارکان و عوامل سهیم و مؤثر، باید دو سطح یا گستره را تفکیک نمود: یکی تأمین حدنصاب های نیازهای تربیتی و دیگری ورای حدنصاب های لازم. دولت، در درجه اول، مکلف به تأمین حدنصاب ها می باشد. بار مالی تربیت رسمی عمومی اضافی را میتوان به متقاضیان و خانواده ها منتقل نمود. برای خانواده هایی که توانایی مشارکت در تأمین منابع را نداشته باشند، وجه تقاضامداری سازوکارهای تخصیص منابع مالی، بایستی با ارائه کمک های جبرانی دولت به متقاضیان، موانع پیشروی بهره مندی آنان را برطرف نماید.
- ۵- **گسترش دامنه مشارکت های داوطلبانه:** یکی از ویژگی های اصلی جامعه ایرانی- اسلامی، وجود و استمرار رسم و عرف خیرات و موقوفات است. ضمن توسعه فرهنگ مشارکت های داوطلبانه ضروری است، هدایت یا توسعه آنها، افزون بر ایجاد فضاهای تربیتی، به سمت ابعاد کیفی در تربیت رسمی عمومی، از قبیل تأمین منابع کتابخانه، ارتقا ظرفیت های عمومی و حرفه ای مربیان، درسی و نوشت افزار، تجهیزات و برنامه های کمک آموزشی، گسترده شود.

برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیرمضبوط)



نمودار ۳: اصول، مؤلفه و زمینه های اصلی زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی

■ اصول مؤلفه تخصیص منابع مالی

۱- استفاده از سازوکارهای تخصیص منابع مالی در برقراری عدالت و ارتقای کارایی: سازوکار لازم برای تخصیص منابع میان واحدهای تربیتی، نواحی یا مناطق تربیتی، انواع تربیت، مراحل تربیت و انواع برنامه ها و سیاست های مرتبط با آنها را باید به ترتیبی فراهم آید که کارایی (درونی و بیرونی) را بیشینه و برابری در دسترسی به امکانات تربیتی و عدالت در دستیابی به کیفیت مناسب تربیت را به بهترین وجه ممکن محقق سازد.

۲- پذیرش منطق اقتصادی اندیشیدن (تحلیل هزینه- منفعت) در تصمیم گیری برای مبنای تخصیص منابع: یکی از اصول اساسی تحلیل های اقتصادی این است که تصمیم گیران و تخصیص دهندگان منابع، تصمیمات خود را با اتکا به تحلیل هزینه فایده انجام می دهند. در نظام تربیت رسمی عمومی لازم است این اصل به عنوان مبنای تصمیم گیری و توانمندی های متناسب با آن و با مشارکت عوامل سهام و موثر بکار گرفته شود.

۳- برقراری رقابت سازنده در نظام تربیت رسمی عمومی: رقابت و شرایط رقابتی، نقش تعیین کننده های در کارآمد کردن نظام تربیت رسمی عمومی دارد. این رقابت، دارای دو وجه است: رقابت برای جذب منابع و عوامل تربیتی، و رقابت در جذب افراد تحت تربیت (یعنی متریبان). توسعه رقابت، یک رویکرد جدی برای ارتقای کارایی نظام تربیت رسمی عمومی محسوب می شود. در این مسیر دولت مجاز به مخدوش ساختن حوزه عملکرد سازوکارهای بازار که می توانند به بهبود کیفیت خدمات تربیتی منجر شوند، نمی باشد. ضمن آن که برخورد دولت نسبت به مدارس خصوصی نباید با رویکرد شانه خالی کردن از مسئولیت صورت گیرد.

اصول مؤلفه مصرف منابع مالی

۱- رعایت مبانی نظری و رویکردها در اجرا: طراحی و تنظیم سامانه بودجه ریزی نظام تربیت رسمی عمومی براساس مبانی نظری و رویکردهای پذیرفته شده در مؤلفه های تأمین و تخصیص منابع مالی

۲- تحول در نظارت بر مصرف: نظارت بر فرایند عملیات مالی با رویکرد حسابرسی پس از خرج و نه دخالت ذیحسابی در فرایند سیاست گذاری، تصمیم گیری و خرج منابع

برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

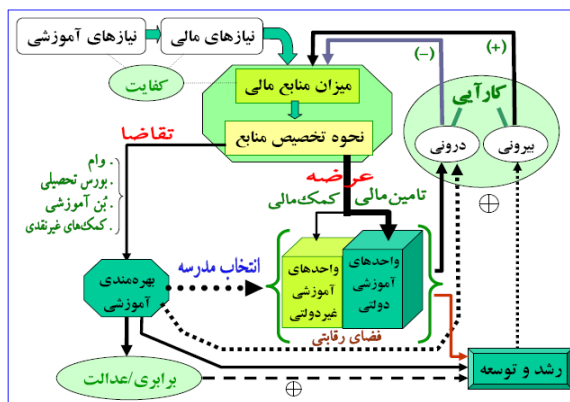
۳- تولید اطلاعات مناسب برای سیاست‌گذاری: نگهداری حسابهای مالی، در سطح ملی، منطقه و مدرسه به ترتیبی که داده‌های مورد نیاز برای سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های تربیتی و مالی در جریان اجرای عملیات تولید، طبقه‌بندی و ذخیره شود و اعمال حداکثر دقت، سرعت و صحت در عملیات مالی که لازمه پیشینه سازی کارایی داخلی نظام تربیت رسمی عمومی است.

رویکردها

در راستای رویکرد نظام تربیت رسمی عمومی جهت‌گیری کلان این زیرنظام محوریت وجه سیاست‌گذاری منابع و ابزارهای مالی در تأمین و تخصیص منابع مالی است:

- وجه سیاست‌گذاری منابع مالی، به مراتب بیش‌تر و پررنگ‌تر از وجه نهادهای آن است. یعنی به کمک ابزارهای مالی، تمام امور و مسایل تربیت رسمی عمومی بطور مؤثر و کارآمد مدیریت و راهبری می‌شوند. در این رویکرد، دولت باید، علاوه بر هدایت مؤثر قیمت نهاده، در میزان نیازهای تربیتی نیز نقش آفرینی نماید به‌گونه‌ای که در بستر انعکاس نیازها، نیازهای «واقعی و اولویت‌دار» عموماً به نحو مطلوبی بروز و ظهور نمایند. تحقق این مهم، مستلزم تقویت سازوکار و مناسباتی است که در آن (تمام یا بخشی از) نفع و ضرر حاصل از تصمیم افراد به خود آنها برگردد. در چنین مناسباتی، سازوکار بازار بطور هدایت شده نقش پر رنگ‌تری خواهد داشت به‌گونه‌ای که هم تحقق عدالت در بهره‌مندی تربیتی و هم کارایی تخصیص منابع به بهترین وجه ممکن تأمین و حاصل شود.
 - تنوع بخشی به منابع در تأمین منابع مالی: علاوه بر تقویت نقش دولت، به‌ویژه مدیریت‌های محلی، پذیرفتن نقش خانواده و نهادهای غیردولتی و مشارکت‌های داوطلبانه در تأمین منابع مالی برای نظام تربیت رسمی عمومی.
 - (۱) عرضه‌مدار و تقاضامدار و (۲) ستانده (کمیت و کیفیت) و نتیجه محوری بودن تخصیص منابع در تخصیص منابع مالی در درون نظام تربیت رسمی عمومی:
- تخصیص منابع در نظام فعلی تربیت رسمی عمومی ایران عمدتاً "عرضه‌مدار می‌باشد. بنابراین، اولین تحول جدی، مستلزم توسعه و تنوع‌بخشی به سازوکارها می‌باشد که طرف تقاضای تربیت یعنی افراد و خانواده‌ها را نیز در برداشته‌باشد. مشارکت و توسعه فعالیت‌های بخش خصوص در توسعه کمی و کیفی تربیت رسمی عمومی زمانی مناسب و مطلوب خواهد بود که رقابت در فعالیت‌های تربیتی (برای جذب متقاضیان بیشتر از طریق عملکرد بهتر) را تشدید نماید.
- تغییر سازوکارهای تخصیص از نهاده‌محور بودن به ستانده و نتیجه محور بودن، می‌تواند تحولی اساسی در کارآمدی واحدهای تربیتی ایجاد نماید. یعنی تخصیص منابع به عنوان نمونه برحسب تعداد «متربیان موفق» به همراه قدرت‌سپاری برای انتخاب عوامل تربیتی، مجموعه عناصر یک واحد تربیتی را برای ارتقای عملکرد تربیتی بسیج خواهدکرد. بدین ترتیب، ایجاد این تحول یک ضرورت اساسی و سرنوشت‌ساز برای نظام فعلی آموزش و پرورش ایران می‌باشد.
- "رویکرد حسابرسی" بجای دخالت ذیحسابی در تصمیم‌گیری در خرج منابع مالی تخصیص یافته

برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)



نمودار ۴- الگوی تأثیرگذاری سازوکارهای تخصیص منابع بر کارایی و عدالت

چالش‌ها

الف - حاکم بودن نگاه صرف هزینه‌ای و مصرفی به نظام تربیت رسمی عمومی در وضعیت موجود در برابر توجه به آموزش بعنوان مولدترین سرمایه‌گذاری و شالوده توسعه پایدار.

ب - وجود انتظارات منطقی نسبت به کمیت و کیفیت نظام تربیت رسمی عمومی مطابق با اصل ۳۰ قانون اساسی و ناکافی و نامتناسب بودن منابع مالی تخصیص یافته به آن

ج - اولویت نداشتن تخصیص منابع دولتی به آموزش و پرورش در مقایسه با آموزش عالی

د - نبود کارایی درونی و بیرونی و عدالت در نظام آموزشی و به تبع آن اتلاف منابع مالی

ه - وجود مقاومت نسبت به رویکرد عرضه‌مدار و نهاده‌محور حاکم بر وضعیت موجود در برابر رویکرد تقاضامدار و ستانده و نتیجه محور

و - اتکای کامل بر منابع مالی دولت در وضعیت موجود با اصل سهیم کردن مردم، سازمان‌های غیردولتی و مردم نهاد در تأمین منابع مالی و تنوع بخشی به منابع مالی

ز - شفاف نبودن عملیات بودجه‌ای و مالی و ضرورت استقرار سامانه‌های عملیات بودجه‌ای و مالی برای اطلاع رسانی به خانواده دانش‌آموزان و ذینفعان

ح - تصمیم‌گیری برای تخصیص و مصرف منابع بدون پذیرش منطق اقتصادی تحلیل هزینه-منفعت

چرخش‌های تحول آفرین

- ۱- از انحصار در تأمین منابع به مشارکت در تأمین منابع
- ۲- از هزینه کرد منابع به مدیریت و سیاست‌گذاری بهینه منابع و مصارف
- ۳- از عرضه مداری و نهاده محوری به تقاضا مداری، ستانده و نتیجه محوری
- ۴- از توزیع یکسان منابع به تنوع منابع و توزیع عادلانه آن
- ۵- از نگاه به نظام تربیت رسمی عمومی به مثابه دستگاهی مصرفی به دستگاهی سرمایه‌ای و مولد منابع انسانی
- ۶- از تغییر در روش نظارت بر هزینه توسط ذیحسابی به حسابرسی پس از خرج

فصل دوم

چشم انداز، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها

برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

چشم انداز

منابع مالی نظام تربیت رسمی عمومی در افق چشم انداز ۱۴۰۴، از طریق منابع دولتی و جذب مشارکت های حداکثری مردمی در حد کفایت تأمین شده و چنان تخصیص می یابد که تحقق نشانگرهای معرف کارآیی، برابری در دسترسی به امکانات و عدالت تربیتی در دستیابی به کیفیت مناسب به شرح زیر فراهم است.

- برابری در دسترسی عادلانه به امکانات آموزشی برای ۱۰۰ درصد افراد لازم التعلیم.
- عدالت در دسترسی به کیفیت آموزش برای ۹۰ درصد دانش آموزان در حد استاندارد.
- نسبت هزینه غیرپرسنلی حداقل ۱۵ درصد از کل هزینه تحصیل .
- سهم بودجه نظام تربیت رسمی عمومی حداقل ۲۰ درصد از کل بودجه عمومی دولت
- افزایش سهم اعتبارات آموزش و پرورش عمومی حداقل به ۵ درصد از GDP.
- افزایش سهم مشارکت مدارس غیردولتی به ۲۵ درصد.

اهداف

الف) تامین منابع:

- ۱- تحول در نقش دولت به عنوان تامین کننده اصلی منابع مالی در آموزش و پرورش
- ۲- تأمین کافی منابع مالی برای ارائه آموزش و پرورش با کیفیت
- ۳- گسترش مشارکت های داوطلبانه در قالب کمک های سازمان های خیریه و نهادهای عمومی (از جمله شهرداری ها)
- ۴- گسترش و حمایت از سازمان های مردم نهاد و موسسات غیر دولتی در تصدی و اجرای آموزش و پرورش به عنوان نقش مکمل دولت در تامین منابع مالی آموزش و پرورش

ب) تخصیص منابع :

۱. تخصیص بهینه منابع مالی میان مناطق و سطوح مختلف تحصیلی برای دستیابی به عدالت آموزشی و ارتقای کارآیی درونی
۲. تخصیص منابع میان شهر و روستا و سطوح تحصیلی برای دستیابی به پوشش تحصیلی کیفی و کمی مطلوب
۳. هدایت موثر منابع مالی تامین شده توسط دولت با استفاده از ابزارهای مالی و بودجه ای و نتیجه محور بودن آثار تربیتی (کیفی بودن تربیت نظام آموزشی)
۴. هماهنگی میان فرایندهای برنامه و بودجه ریزی
۵. بهبود مستمر سطوح دریافتی و رفاهی معلمان مبتنی بر شایستگی ها و صلاحیت های معلمی
۶. توزیع منابع در مدارس بر اساس ستانده و نتیجه محوری
۷. توزیع اعتبارات دولتی در میان مدارس با رویکرد رقابتی و تقاضا محوری

ج) مصرف منابع:

۱. حداقل اتلاف در مصرف منابع مالی
۲. تحقق نظارت بر فرآیند عملیات مالی در مدارس با مشارکت خانواده و ذینفعان در حوزه آموزشی
۳. ساماندهی داده ها و اطلاعات مالی و نگهداری حساب های مالی با استفاده از فناوری های نوین در سطح مدرسه (دولتی غیردولتی)، منطقه ، استان و کشور
۴. شفافیت و پاسخگوئی نسبت به عملکرد مالی در تمامی سطوح
۵. تصمیم گیری و اجرای برنامه های آموزشی و پرورشی مبتنی بر هزینه - فایده

برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

سیاست‌های اجرایی

- ۱- پیش‌بینی و توزیع منابع براساس واحدهای عملیاتی (مدرسه) برای تامین حداکثر کارایی و کیفیت
- ۲- توانمندسازی مدیریت مدرسه برای مصرف و مدیریت بهینه منابع مالی با حداقل اتلاف
- ۳- گسترش موسسات غیردولتی با استفاده حداکثری از ظرفیت‌ها و حمایت موثر از آنان در امر تصدی فعالیت‌های آموزشی و پرورشی
- ۴- استفاده بهینه از منابع مالی و کاهش اتلاف هزینه‌های ناشی از شکست تحصیلی دانش‌آموزان
- ۵- توجه به استقرار نظام داده‌ها، اطلاعات مالی و عملکرد آموزشی دانش‌آموزان برحسب سطوح تحصیلی، انواع برنامه‌ها بین مناطق، استان‌ها و کشور
- ۶- تاکید بر طراحی و استقرار سامانه بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در سطح مدرسه و منطقه
- ۷- تاکید بر تقاضا محوری و برقراری رقابت سازنده در میان واحدهای آموزشی
- ۸- تحلیل هزینه - فایده در توزیع منابع بین سطوح تحصیلی، مناطق و انواع برنامه‌ها
- ۹- توزیع موثر منابع با استفاده از ابزارهای مالی و بودجه‌ای به تفکیک سطوح تحصیلی با اولویت دوره ابتدایی
- ۱۰- استفاده بهینه از فناوری‌های نوین در گسترش و توسعه آموزش‌های مجازی برای توانمندسازی معلمان و دانش‌آموزان
- ۱۱- افزایش کارایی منابع مالی با استفاده بهینه از منابع انسانی، اندازه مدرسه و جدول دروس
- ۱۲- تاکید بر نظارت موثر خانواده‌ها بر عملیات مالی مدارس
- ۱۳- حمایت مالی از خانواده‌های دانش‌آموزان ثبت‌نام شده در مدارس غیردولتی از طریق بخشودگی و تخفیف مالیاتی و پرداخت یارانه

اقدامات اساسی

به منظور تحقق اهداف و برنامه‌های زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی، وزارت آموزش و پرورش موظف است نسبت به انجام موارد زیر اقدام نماید:

۱. الگوی توزیع منابع مالی و انسانی و نقشه استقرار واحدهای آموزشی را به گونه‌ای طراحی و تدوین نماید که ضمن توزیع متعادل و متوازن منابع در اختیار، زمینه برای ارتقا وضعیت آموزشی و تربیتی تمام مدارس، با اولویت مناطق محروم و مرزی، از طریق بسیج امکانات و اخذ مشارکت‌های سایر دستگاه‌های ذی‌ربط فراهم آید.

تبصره ۱- گزارش توزیع و بکارگیری منابع و نیز میزان بهبود در شاخص‌های کمی و کیفی مدارس و مناطق آموزشی را دو سالانه تهیه و حداکثر تا پایان خردادماه، به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه نماید.

تبصره ۲- در راستای بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، سامانه مربوط، طراحی و بصورت آزمایشی حداکثر تا پایان سال دوم پس از تصویب برنامه زیرنظام در سطح ۱۰۰۰ مدرسه مستقر گردد.

۲. لایحه رتبه‌بندی معلمان را با هدف بهینه‌سازی نظام پرداختها از طریق ایجاد رویکرد خودتنظیمی در معلمان و پیش‌بینی امتیازات گروه‌های حرفه‌ای براساس شایستگی‌های حرفه معلمی و سطح تلاش برای دستیابی به استانداردهای مربوط تدوین و به تصویب مراجع ذیربط برساند.

برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

۳. با همکاری سازمان اداری و استخدامی کشور و سازمان برنامه و بودجه کشور برای انجام موارد زیر در راستای ارتقای منزلت و افزایش انگیزه معلمان اقدام نماید:

- الف) آسیب شناسی و طراحی نظام پرداخت و جبران خدمت معلمان بر اساس شایستگی های حرفه ای و ارائه ساز و کارهای اصلاحی منجر به افزایش انگیزه و بهبود پرداخت ها
- ب) بازنگری در ساعات موظف معلمان به منظور استفاده حداکثری از ظرفیت های آنان در تأمین نیازهای آموزشی سالانه و پیش بینی مابه ازای مالی جهت ارتقا انگیزه شغلی
- ج) اختصاص اعتبار کمک های رفاهی در اعتبارات سالانه وزارت آموزش و پرورش به نحوی که اعتبارات پیش بینی شده در قوانین بودجه سنواتی حداقل معادل (۵) درصد اعتبارات حقوق مزایای مستمر وزارت آموزش و پرورش باشد.

۴. برای کنترل الگوی مصرف منابع در اختیار و بهینه سازی مدیریت منابع با استفاده از موارد زیر اقدام نماید:

- الف) طراحی و بکارگیری سامانه مدیریت هزینه تا سطح منطقه و مدرسه
- ب) استفاده از روش های موثر مدیریت منابع با تأکید بر روش مدیریت کارایی محور
- ج) شناسایی مستمر و دقیق مراکز فعالیت، مراکز هزینه و انباشت هزینه به صورت سالانه و به تفکیک منطقه آموزشی و مدرسه
- د) تحلیل هزینه و شناسایی هزینه های سر بار به صورت سالانه و ارائه سازوکارهای اصلاحی به نحوی که سالانه حداقل (۵) درصد از سهم هزینه های سر بار در ارائه خدمات آموزشی کاسته شود.
- ه) طراحی و استقرار نظام مالی با رویکرد مدرسه محوری
- و) به منظور برقراری رقابت سازنده بین واحدهای آموزشی، رویکرد تقاضا محوری را در مدارس مراکز استان های برخوردار بصورت آزمایشی حداکثر تا پایان سال دوم پس از تصویب برنامه زیرنظام (در سطح ۳۰۰ مدرسه به اجرا درآورد.
- ز) با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به افزایش سهم اعتبارات آموزش و پرورش از بودجه با استفاده از سازوکارهای مختلف (از جمله تعیین سهم از اعتبارات موضوع مالیات بر ارزش افزوده) به گونه ای اقدام نماید که سهم اعتبارات وزارت آموزش و پرورش علاوه بر برخورداری از ضریب رشد ناشی از افزایش دانش آموزان و تعدیل نرخ تورم سالانه به میزان حداقل یک درصد نسبت به سال پایه (۱۳۹۷) تا پایان برنامه هفتم افزایش یابد.

۵. سرانه استانداردهای توسعه کمی و ارتقای کیفی دوره های تحصیلی را با اولویت دوره ابتدایی جهت توزیع اعتبارات تخصیص یافته و پیش بینی اعتبار مورد نیاز در موافقت نامه های بودجه هزینه ای سنواتی تعیین نماید.

برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیرمضوب)

۶. با چابک‌سازی ساختار اداری، ساماندهی نیروی انسانی مدرسه محور و اصلاح فرآیندهای اجرایی سالانه حداقل ۱/۵ درصد به سهم اعتبارات غیرپرسنلی اضافه نماید.

۷. نظام داده‌ها و اطلاعات مالی را به تفکیک استان‌ها، مناطق، سطوح تحصیلی و برنامه‌های آموزشی و پرورشی تا پایان سال دوم پس از تصویب برنامه زیرنظام، طراحی و استقرار بخشید و دسترسی به اطلاعات مالی آموزش و پرورش را برای مدیران، تصمیم‌سازان، کارشناسان و محققان فراهم نماید.

۸. از طریق موارد زیر نسبت به تنوع بخشی تامین مالی اقدام نماید:

الف) طراحی و بکارگیری الگوی بهینه و کاربردی مشارکت بخش دولتی و غیردولتی (PPP) براساس قوانین و مقررات موجود و حفظ حاکمیت نظام تعلیم و تربیت

ب) فرهنگ‌سازی جهت توسعه مشارکت‌های مردمی، سازمان‌های مردم‌نهاد، خیرین و نیکوکاران برای نهادینه‌شدن فرهنگ وقف آموزشی و ایفای نقش مسئولیت اجتماعی

ج) تدوین برنامه همکاری مشترک با سازمان‌های خیریه و متولی حمایت‌های اجتماعی به منظور هدفمندکردن اعتبارات ذی‌ربط در راستای نیازهای آموزش و پرورش

۹. مدل بهینه سنجش و ارتقای بهره‌وری به کارگیری منابع (با رویکرد افزایش کارایی داخلی) را حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۸ با همکاری سازمان ملی بهره‌وری کشور طراحی و به صورت تدریجی آن را تا سطح مناطق آموزشی و مدارس مستقر نماید.

۱۰. الگوی بهینه مشارکت بخش دولتی و غیردولتی را با استفاده حداکثری از قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش و قانون تاسیس مراکز غیردولتی در آموزش و پرورش به گونه‌ای که سهم دانش‌آموزان مدارس غیردولتی (نسبت به سال پایه ۱۳۹۷) سالانه به میزان حداقل ۱ درصد افزایش یابد، طراحی و بکارگیرد.

تبصره- عملکرد مدارس غیردولتی را از منظر آموزشی، تربیتی، فرهنگی و مالی مورد بررسی و ارزیابی قرار داده و گزارش آن را در اختیار ذینفعان قرار دهد.

۱۱. چگونگی کمک‌های مستقیم و غیرمستقیم خانواده‌ها به مدارس را به صورت مستمر پایش نموده و نحوه هزینه‌کرد منابع مالی ناشی از آن را بر اساس اطلاعات حساب یکپارچه مدارس و سامانه حسابداری مدارس در قالب گزارش سالیانه به اطلاع خانواده‌ها و مراجع ذی‌ربط برساند.



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی

(غیر مصوب)

۱۲. هرگونه تغییر در ساختار اداری، اجرایی، برنامه‌های درسی، آموزشی و پرورشی را با تحلیل بار مالی و هزینه‌های مرتبط پیش‌بینی نماید.

۱۳. به منظور شفاف‌سازی و سلامت اداری و پیشگیری از فساد مالی و افزونه جویی، گزارش کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های دولتی، کمک‌های مردمی نحوه هزینه‌کرد آن را به صورت شفاف با ارائه بیلان سالانه مالی واحدهای آموزشی و اجرایی در اختیار اولیا و ذینفعان قرار دهد.

۱۴. در راستای اجرای سیاست‌های واگذاری تصدی‌گری دولتی و تقویت بخش غیردولتی، تولید، چاپ و توزیع کتب درسی و کمک درسی را (حداکثر تا پایان سال دوم پس از تصویب برنامه زیرنظام) به بخش غیردولتی واگذار نموده، نظارت و کنترل بر چاپ آن را به عهده گیرد.

۱۵. برای طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی، تربیتی و عمرانی خود گزارش توجیهی، فرهنگی، تربیتی و اقتصادی تهیه نماید.

برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (غیر مصوب)

برنامه‌ها

از مجموع ۱۳۱ راهکار سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تعداد ۱۱ راهکار به صورت مستقیم و سایر راهکارها به صورت غیرمستقیم با زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی مرتبط است. راهکارهایی که به صورت مستقیم با این زیر نظام مرتبط می باشند عبارتند از: راهکارهای (۴-۵)، (۱-۱۲)، (۲-۱۲)، (۳-۱۲)، (۱-۲۰)، (۲-۲۰)، (۳-۲۰)، (۴-۲۰)، (۵-۲۰)، (۶-۲۰)، (۷-۲۰). برای تحقق این راهکارها ۴۵ برنامه پیش‌بینی شده است که در طول برنامه ششم و هفتم توسعه کشور باید عملیاتی شوند.

برنامه‌های زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی

هدف عملیاتی ۵	تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت با کیفیت مناسب
راهکار شماره ۴-۵	اولویت بخشی به تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت‌آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش‌آموزان مناطق محروم و مرزی (مؤلفه تأمین منابع)
ردیف	عناوین برنامه‌ها
۱	پیاده‌سازی نظام جبران خدمات در مناطق محروم و مرزی
۲	توزیع متعادل امکانات آموزشی، هزینه سرانه تحصیلی و استفاده از روش‌های آموزشی از راه دور و الکترونیکی و ایاب و ذهاب در مناطق محروم، عشایری، مرزی و مدارس شبانه‌روزی و روستا مرکزی و پرداخت یارانه و کمک مالی به خانواده‌های کم بضاعت
۳	اختصاص منابع مالی برای "ارزیابی سلامت جسمانی و روانی کودکان در بدو ورود به پیش دبستان و در طول دوران تحصیل" با اولویت در مناطق محروم و مرزی
۴	جبران هزینه فرصت دانش‌آموزان خانوارهای محروم با پرداخت یارانه آموزشی
۵	اختصاص منابع مالی مناسب برای مدارس شبانه‌روزی مجری طرح خوداتکایی دانش‌آموزان و طرح آموزش حرفه‌های مهارتی کوتاه‌مدت (ایران مهارت)

هدف عملیاتی ۱۲	برقراری الگوی جبران خدمات و تأمین رفاه نیروی انسانی در خور منزلت فرهنگیان با توجه به لزوم تمام وقت شدن آنان
راهکار شماره ۱۲-۱	بهینه سازی نظام پرداخت ها، مبتنی بر شایستگی ها و بر اساس رویکرد رقابتی (مولفه تأمین و مصرف منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	طراحی و استقرار نظام پرداخت خدمات معلمان مبتنی بر نظام رتبه بندی و بر پایه سنجش صلاحیت های عمومی، تخصصی، حرفه ای و شایستگی ها و نتایج ارزیابی از عملکرد
۲	طراحی و استقرار نظام جبران خدمات معلمان مبتنی بر شرایط اقلیمی (مناطق دورافتاده، کمتر برخوردار و ...)

هدف عملیاتی ۱۲	برقراری الگوی جبران خدمات و تأمین رفاه نیروی انسانی در خور منزلت فرهنگیان با توجه به لزوم تمام وقت شدن آنان
راهکار شماره ۱۲-۲	فراهم آوردن تسهیلات و امتیازات مناسب برای جذب و نگهداشت نیروهای کارآمد در دوره ابتدائی و تقویت نگاه تخصصی و زیربنائی به این دوره تحصیلی (مولفه تأمین و مصرف منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	تدوین و تصویب شرایط ویژه به کارگیری و نگهداشت معلمان دوره ابتدائی از لحاظ امتیازها و تسهیلات ویژه شاغلان در دوره ابتدائی با اولویت مناطق محروم و مرزی، استثنائی و عشایری

برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت
(غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۱۲	برقراری الگوی جبران خدمات و تأمین رفاه نیروی انسانی در خور منزلت فرهنگیان با توجه به لزوم تمام وقت شدن آنان
راهکار شماره ۱۲-۳	ایجاد سازوکارهای قانونی برای افزایش انگیزه معلمان و مربیان با ساماندهی مناسب خدمات و امکانات رفاهی و رفع مشکلات مادی و معیشتی آنان (مولفه تامین و تخصیص منابع)
ردیف	عناوین برنامه‌ها
۱	افزایش قدرت خرید (دریافتی به قیمت ثابت) معلمان
۲	تدوین و اجرای نظام رفاهی و تسهیلات حمایتی برای معلمان
۳	بازنگری و قانونی کردن اساسنامه صندوق ذخیره فرهنگیان با تاکید بر استقرار مدیریت فرهنگیان در صندوق و بهره مندی مستمر آنان از امکانات و منابع صندوق در طول خدمت و پس از آن



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت (غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۱	مدیریت بهینه منابع و مصارف و شفاف سازی عملکرد مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (مولفه مصرف منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	پایش مستمر عملکرد مدارس دولتی و غیردولتی از جنبه های آموزشی و مالی و رتبه بندی آنها
۲	پایش مستمر میزان اتلاف منابع مالی ناشی از شکست تحصیلی در هریک از دوره های تحصیلی
۳	تحلیل خسارت های مالی ناشی از عدم تطابق زمان آموزشی مصوب با اجرا
۴	پایاده سازی سازوکار اختصاص منابع دولتی براساس ستانده و نتیجه محوری
۵	طراحی ساز و کارهای رقابتی کردن مدارس با استفاده از روش های تأمین مالی طرف تقاضا
۶	تحلیل بار مالی و هزینه های مترتب بر تغییر برنامه های درسی و عمرانی
۷	ایجاد سامانه های تولید، طبقه بندی و ذخیره سازی داده های مورد نیاز سیاست گذاری و برنامه ریزی مالی در سطح کشور، منطقه و مدرسه
۸	استقرار نظام مالی و معاملاتی و حسابرسی داخلی برای واحدهای آموزشی و شفاف سازی عملکرد مالی مدارس
۹	طراحی ساز و کارهای لازم برای مبارزه با فساد مالی و افزونه جویی

برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت
(غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۲	شفاف سازی و برنامه ریزی برای افزایش سهم اعتبارات آموزش و پرورش از تولید ناخالص داخلی به میزان مناسب (مولفه تأمین منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	پایش و رصد پیوسته و منظم تغییر در اندازه و سهم اعتبارات آموزش و پرورش از بودجه عمومی دولت و تولید ناخالص داخلی
۲	بهره مندی از منابع صندوق توسعه ملی به ویژه برای توسعه فناوری، تجهیزات، تدارک فضای آموزشی مناسب، مقاوم و ایمن، تدارک وسایل گرمایشی و سرمایشی برای مدارس
۳	طراحی ساز و کارهای لازم برای بازمهندسی چگونگی تخصیص منابع دولت میان بخش های مختلف اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی و آموزشی و بین آموزش و پرورش و آموزش عالی و آموزش فنی و حرفه ای
۴	برآورد منابع مالی مورد نیاز برای پیاده سازی برنامه های اجرایی زیرنظام های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۵	جذب منابع (اعم از مالی و غیر مالی) از موسسات بین المللی برای اجرای برنامه های آموزشی (به ویژه برای سوادآموزی اتباع خارجی و تحصیل مهاجران و پناهندگان)، پژوهشی، مشاوره، توانمندسازی کارشناسان و مدیران
۶	تعیین سازو کارهای لازم برای تأمین منابع مالی آموزش و پرورش از محل درآمدهای مالیاتی



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت
(غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۳	اولویت بخشی به آموزش ابتدائی در تأمین و تخصیص منابع (مولفه تخصیص منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	اختصاص نسبی امکانات و منابع بیشتر به آموزش ابتدائی (اعتبارات غیر پرسنلی، پژوهشی، تملک دارائی های سرمایه ای، نیروی انسانی، فناوری و...)
۲	توسعه حمایت مالی در زمینه خدمات آموزشی و توان بخشی دانش آموزان با نیازهای ویژه
۳	حمایت مالی از دانش آموزان مناطق محروم برای ارتقای پوشش تحصیلی دوره ابتدایی و جذب افراد بازمانده از تحصیل

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۴	افزایش سهم هزینه های غیر پرسنلی در بودجه جاری آموزش و پرورش به میزان مناسب به منظور ارتقای آموزش و تربیت (مولفه تخصیص منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	اصلاح ساختار نیروی انسانی مدارس، حذف نیروهای خدماتی و ...
۲	بهینه سازی اندازه مدارس و تجمیع واحدهای آموزشی براساس صرفه های اقتصادی ناشی از مقیاس برحسب دوره های تحصیلی و نوع آموزش



برنامه زیرنظام تامین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت
(غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۵	طراحی سازوکارهای تنوع بخشی به منابع مالی دولتی و غیردولتی از قبیل موقوفات و امور خیریه (مولفه تامین منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	جبران مالی بخشی از مخارج تحصیل دانش آموزان مدارس غیردولتی با بخشودگی و یا تخفیف مالیاتی
۲	پایش مستمر از چگونگی جلب کمک های مستقیم و غیرمستقیم از مردم و نحوه هزینه کرد آن و شفاف سازی اطلاعات مالی مدرسه برای والدین
۳	جذب و هدایت منابع مالی خیرخواهانه افراد، موسسات، سازمان ها برای تامین هزینه های آموزشی دانش آموزان، ساخت و تجهیز مدارس و فعالیت های تربیتی و کمک آموزشی
۴	تعیین روش های کسب درآمد آموزشی و فرهنگی از امکانات وزارت آموزش و پرورش برای تأمین بخشی از مخارج مدارس
۵	توسعه و ترویج فرهنگ وقف در آموزش و پرورش
۶	جلب مشارکت نهادهای عمومی برای تامین منابع مالی آموزش و پرورش



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت (غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۶	بهینه سازی بهره برداری از منابع مادی و فیزیکی و تبدیل به احسن کردن آنها و طراحی استانداردهای مصرف و تعبیه سازوکارهای پیشگیری از اسراف و تبذیر (مولفه مصرف منابع)
ردیف	عناوین برنامه ها
۱	بهینه سازی منابع مالی با توسعه آموزش از راه دور، نیمه حضوری، مجازی و خودآموزی برای آموزش معلمان و دانش آموزان
۲	کاهش هزینه ها با تولید کتاب های درسی باعمر مفید بیشتر و تولید محتوای کتب درسی به صورت الکترونیکی
۳	واگذاری تولید، چاپ و توزیع مواد و منابع آموزشی به بخش غیردولتی برای استفاده بهینه از منابع



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت
(غیر مصوب)

هدف عملیاتی ۲۰	تأمین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف متناسب با نیازهای کمی و کیفی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی
راهکار شماره ۲۰-۷	تقویت مشارکت عمومی در آموزش و پرورش با حفظ کارکردهای سیاست‌گذاری و نظارتی نظام از طریق تسهیل تأسیس مدارس غیردولتی و حمایت از فعالیت‌های آموزشی آنان (مولفه تأمین منابع)
ردیف	عناوین برنامه‌ها
۱	توسعه خرید خدمات آموزشی دولتی از مدارس و مراکز غیردولتی
۲	حمایت مالی از مدارس غیردولتی در ارائه خدمات با کیفیت و متنوع آموزشی و پرورشی بر پایه نتایج نظام رتبه بندی مدارس مربوط
۳	گسترش مشارکت بنگاه‌های تولیدی و خدماتی بخش خصوصی در توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
۴	گسترش فرصت انتخاب آموزش برای خانواده ها با حفظ کارکرد سیاست گذاری و نظارت آموزش و پرورش
۵	حمایت مالی از خانواده های دانش آموزان متقاضی تحصیل در مدارس غیردولتی



برنامه زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی نظام تعلیم و تربیت (غیر مصوب)

استلزامات

۱. وزارت آموزش و پرورش موظف است کلیه برنامه‌های سالانه معاونت‌ها، سازمان‌ها، ادارت کل و مراکز خود را براساس مفاد این زیرنظام تنظیم و اجرا نماید.
۲. وزارت آموزش و پرورش موظف است برای تحقق اهداف و برنامه‌های زیرنظام تأمین و تخصیص منابع مالی، استلزامات حقوقی، قانونی و پشتیبانی آن را با مشارکت سایر دستگاه‌ها و مراجع ذیربط حداکثر تا پایان سال دوم برنامه ششم توسعه فراهم آورد.
۳. وزارت آموزش و پرورش موظف است گزارش عملکرد این زیرنظام را دو سالانه به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه نماید.
۴. نظارت اجرایی و عملیاتی این برنامه، توسط وزارت آموزش و پرورش و واحدهای ذیربط آن، انجام می‌شود و نظارت و ارزشیابی راهبردی برعهده شورای عالی آموزش و پرورش می‌باشد.
۵. با توجه به مفاد فصل هشتم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، هرگونه تغییر در برنامه این زیرنظام پس از بررسی در کمیسیون ذیربط، به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش خواهد رسید.